ויקרא

א. אין הלכות מעשה הקרבנות[1] פסק'נט דער רמב"ם: הנודר[2] גדול והביא קטן לא יצא, קטן והביא גדול יצא, כיצד אמר הרי עלי עולה או שלמים כבש והביא איל או שנדר עגל והביא שור גדי והביא שעיר יצא.

דער מקור פון דברי הרמב"ם איז (ווי אַנגעצייכנט אין כסף משנה) — די משנה אין מנחות[3] וואָס זאָגט: (הנודר) גדול והביא קטן (איז לכו"ע) לא יצא. קטן והביא גדול (איז אַ מחלוקת, לויט די רבנן) יצא רבי אומר לא יצא, און דער רמב"ם פסק'נט ווי די רבנן.

[און דער רמב"ם ברענגט די דוגמאות „כבש והביא איל . . עגל והביא שור גדי והביא שעיר" — ווייל דער רמב"ם פסק'נט אַז דאָס וואָס „קטן והביא גדול יצא" איז דאָס בלויז וועגן ביידע זיינען פון מין אחד[4] (אַבער ניט פון צוויי מינים[5]) און ווי ער זאָגט ווייטער מפורש אין פרק[6].

דאַרף מען האָבן אַ הסברה: ווי אַזוי איז מען יוצא מיט אַן איל בשעת ער זאָגט „הרי עלי עולה או שלמים כבש" (וכיו"ב) — ס'איז דאָך פאַראַן דער ציווי[7] „מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת"[8]. און וויבאַלד אַז ער האָט געזאָגט „קטן" (אַ כבש), דאַרף ער דאָך מקיים זיין נדרו (ועשית כאשר נדרת), און וועט ער ברענגט אַ גדול („איל" במקום „כבש"[9]) האָט ער דאָך ניט געטאָן „כאשר נדרת"?

זיינען פאַראַן אין דעם צוויי אופנים ווי דאָס צו לערנען:

א) מצד הגברא — בשעת ער האָט נודר געווען אַ קטן, נעמט מען אַן אַז זיין כוונה איז ניט געווען אויף צו ברענגען דוקא אַ קטן, ניט קיין גדול, נאָר אַז ער זאָל ברענגען ניט ווייניקער דערפון: ער האָט געמיינט אַז ער זאָל ברענגען לכל הפחות אַ קטן[10]. און דעריבער, וועט ער ברענגט דעם גדול איז ער מקיים נדרו, ווייל (אויך) צו דעם האָט ער מכוון געווען.

ב) מצד החפצא — דער גברא האָט טאַקע געזאָגט און געמיינט אַ קטן, אַ כבש וכיו"ב: וויבאַלד אַבער „יש בכלל מרובה מועט"[11] (ע"ד ווי „יש בכלל מאתים מנה"[12]), איז וועט ער ברענגט אַ גדול (אַ

---

1) רפט"ז.

2) להעיר שבפרשת קרבנות בפרשתנו מתחיל בקרבנות נדבה (פרש"י פרשתנו א, ב. וראה גם פרש"י ב, א), ורק אח"ז (ד, א ואילך) באו הדינים כו' ע"ד קרבנות חובה [אלא שבאמצע קרבנות נדבה בסוף הפרשה ע"ד מנחות, בא גם ע"ד מנחת חובה אחת (ב, יד-טז. וראה גם פרש"י שם, יב)]. וראה לקמן בפנים סעיף ח.

3) קז, ב.

4) ראה גם פ' רבינו גרשום שם סע"ב. רש"י שם קח, א ד"ה כיחידאה.

5) ראה תוס' שם קז, סע"ב ד"ה ורבי. ושקו"ט במפרשים ובהנסמן לקמן הערה 10.

6) שם ה"ט. וראה ראב"ד וכס"מ שם.

7) תצא כג, כד.

8) והרמב"ם מונה אותה במנין מ"ע של תורה (הל' נדרים פ"א ה"ד. סהמ"צ (ומנין המצות בריש ס' היד) מ"ע צד).

9) ראה ב"ק (סה, ב): טלה ונעשה איל עגל ונעשה שור נעשה שינוי בידו. וראה תוד"ה איל שם.

10) ראה ביאור הרי"פ פערלא לסהמ"צ רס"ג ח"א עשה קפד-קפה בסופו (תג, א).

11) ל' רש"י מנחות שם, ב ד"ה ממה נפשך. רע"ב מנחות פי"ג מ"ו בטעם דרבנן. וכ"כ בקרית ספר להמבי"ט על הרמב"ם כאן הטעם דיצא.

12) ב"ק עד, א. ב"ב מא, ב. וש"נ. רמב"ם הל' עדות פ"ג ה"ג.

איל במקום כבש וכיו"ב) איז אין דעם נכלל אַ קטן (ער האָט נאָר מוסיף געווען בנדרו), איז נתקיים נדרו.

ב. ס'איז אַבער ניט מספיק:

מעין מחלוקת זו איז אויך דאָ פריער אין דער משנה ביי מנחות[13]: „פירשתי מנחה של עשרונים ואיני יודע כמה פירשתי יביא ששים עשרון רבי אומר יביא מנחות של עשרונות מאחד ועד ששים", און בטעם מחלוקתם ברענגט די גמרא[14] כמה דיעות, ולבסוף דעת רב אשי „בקטן והביא גדול קמיפלגי רבנן סברי קטן והביא גדול יצא („וזה אי נמי לא נדר אלא שלשה עשרונות ומייתי חמשה לנדרו יצא")[15] ורבי סבר לא יצא",

און די גמרא איז ממשיך „והא איפלגו בה חדא זמנא דתנן קטן והביא גדול יצא רבי אומר לא יצא", און די גמרא ענטפערט „צריכא דאי אתמר בהא (ביי מנחות) בהא קא אמרי רבנן משום דאידי ואידי קומץ הוא (בין מנחה גדולה בין מנחה קטנה חד קומץ מקריב[16]) אבל התם דקא נפישי אימורין אימא מודו לי' לרבי („אימורין דגדול נפישי מדקטן, ואיכא למימר לא הכי נדר בההוא קאמר (רבנן) לא יצא דנפישי אימורין דידי"[16]) ואי איתמר בההיא (ביי קרבנות) בההיא קאמר רבי אבל בהא (דמנחות) אימא מודי להו לרבנן צריכא".

און וויבאַלד אַז ס'איז דאָ אַ קס"ד דכיוון — „אימורין דגדול נפישי מדקטן ואיכא למימר לא הכי נדר"[17], און מ'זאָגט ניט אַז „בכלל מרובה מועט" — איז ניט מסתבר צו זאָגן, אַז לויט דער מסקנא איז דער חידוש בטעם הדין פאַרוואָס „קטן והביא גדול יצא" — וויייל „בכלל מרובה מועט"[18].

ועד"ז איז ניט גלאַטיק צו זאָגן אַז דער חילוק וחידוש (אין דער צריכותא) איז — אַז דער גברא „הכי נדר" ווען דברים שבפיו — זיינען ניט אַזוי.

ג. אויך פאַדערט זיך ביאור:

לויט ביידע אופנים הנ"ל [(א) אַז דער גברא האָט מלכתחילה נאָר מגביל געווען אַ שיעור למטה, (ב) אַז יש בכלל מרובה מועט] — איז מסתבר לומר, אַז בשעת „נדר קטן", מעג ער לכתחילה ברענגען אַ „גדול".

און וויבאַלד אַז „הרוצה[19] לזכות עצמו יכוף יצרו הרע וירחיב ידו ויביא קרבנו מן היפה המשובח ביותר שבאותו המין[20] שיביא ממנו הרי נאמר בתורה[21] והבל הביא גם הוא מבכורות צאנו ומחלביהן כו' וכן הוא אומר[22] כל חלב לה' וגו'"[23]; נאַכמער: בנוגע צו אַ קרבן שטייט[24] אַז מ'זאָל ברענגען „מבחר נדריכם"[25],

13) מנחות קד, ב.

14) שם קו, ב.

15) פרש"י שם. ומסיק בפרש"י שם „ולא בעי אתנויי מידי" (והיינו, מסקנת הגמ' — דעת ר' אשי). וראה רע"ב במשנה מנחות שם מ"ב ד"ה יביא ובתוספת חדשים שם.

16) פרש"י שם.

17) ובפרט לפי' רגמ"ה שם (קו, סע"ב) „דאימורין דפר נפישי מדעגל דהוה לגבוה טפי ממה דנדר", ולא כפרש"י „ואיכא למימר לא הכי נדר".

18) וראה לקמן הערה 37.

19) רמב"ם סוף הל' איסורי מזבח.

20) ראה רמב"ם הל' מעה"ק פט"ז ה"ג-ד ובלח"מ שם ה"ג.

21) בראשית ד, ד.

22) פרשתנו ג, טז.

23) וראה לקו"ש חט"ו ס"ע 23 ואילך.

24) ראה יב, יא.

25) פרש"י שם. וראה פרש"י למשנה מנחות קח, ב (ד"ה הגדול), בטעם הדין „פירשתי ואיני יודע מה כו' הגדול שבהן הקדש" — „דמסתמא מוטב שבהן הקדיש דכתיב מבחר נדריכם". וראה רמב"ם (ולח"מ)

איז אויב מ׳זאל אַנענעמען די הסברות הנ״ל, דאַרף לכאורה אויסקומען, אַז וועז נדר קטן איז לכתחילה דאַרף ער (עכ״פ — כדאי ער זאל) ברענגען אַ גדול (מצד „כל חלב לה׳״)[26].

אָבער פון פשטות לשון הרמב״ם „קטן והביא גדול יצא״ (און אפילו ניט ווי ער זאָגט וויטער לגבי נדבה[27] (ווי לשון המשנה[28]) „אם נדר כבש ונפסל אם רצה יביא בדמיו איל״[29]) איז משמע, אַז דאָס איז ניט קיין דין לכתחילה, נאָר[30] בלויז אַז בדיעבד יצא[31].

[בנוגע צו קרבן עולה ויורד וואָס קומט אויף ד׳ חטאים[32] שטייט אין חינוך[33], אַז „אם הוא עני והביא כשבה או שעירה לא יצא״ח והטעם לפי שאחר שהא־ל ב״ה ריחם עליו ופטרו בכך אינו בדין שידחוק עצמו להביא ביותר מה שתשיג ידו״[34].

אָבער דאָס האָט ניט קיין שייכות לנדו״ד, ווייל דאָרט רעדט זיך בנוגע קרבנות וואָס (א) חיוב התורה עליו (ניט מצד נדרו), וואָס דוקא בזה פאַסט סברת החינוך הנ״ל. (ב) קרבן עשיר ועני וועלכע זיינען מינים שונים: בהמות, עופות, ביז דלי דלות (אָ מנחה — וואָס איז עשירת האיפה סולת).

משא״כ בנדו״ד רעדט זיך וועגן אַ קרבן וואָס (א) קומט מחמת נדרו, און (ב) רעדט וועגן קטן וגדול אין דעם זעלבן מין[35].

ומזה מובן, אַז וועז נדר קטן מיינט ער ניט אויך אַ גדול, ועד״ז בה„חפצא״ דהקרבן — איז אין אַ קרבן גדול ניט נכלל אַ קרבן קטן. און ס׳איז מובן דער חילוק צווישן דעם און דאָס וואָס מ׳זאָגט יש בכלל מאתים מנה: דאָרטן איז עס דאָך אַן ענין שבמציאות, שבכלל מאתים יש מנה במציאות, משא״כ בנדו״ד, וועז ער איז מקריב אַ שור איז אין דעם ניטאָ[36] אַן עגל[37].

ועפ״ז הדרא קושיא לדוכתא — וואָס איז דער טעם פונעם דין „קטן והביא גדול יצא״?

שם. וראה לקו״ש חי״ב ע׳ 130 והערה 11 שם. וש״נ. לקו״ש חט״ו שם. ובארוכה לקמן ע׳ 8 ואילך.

26) ובמכש״כ ממ״ש הר״ש (והרא״ש) גבי „מצורע עני שהביא קרבן עשיר יצא״ (נגעים פי״ד מי״ב): אפילו לכתחילה מביא ותבא עליו ברכה — שהרי שם מדובר בקרבן שהתורה חייבתו בזה קרבן עשיר או עני. וראה לקמן בפנים. ובביאור הרי״פ שבהערה 10, 34.

27) הל׳ מעשה הקרבנות שם ה״ו.

28) מנחות קח, סע״א.

29) ועד״ז כתב (במשנה ו)ברמב״ם שם באיל „איל זה עולה ונפל בו מום אם רצה יביא בדמיו כבש״.

30) אף שי״ל שמדבר כאן רק בדין הנדר וקיומו ולא בדין (הנוסף) דכל חלב לה׳, וכדלהלן ברמב״ם שם ה״ד. אבל שם מובן זה בלשונו גופא „ואינו חייב להביא היפה השמן ביותר שאין שם למעלה ממנו אלא יביא הבינוני ואם הביא הכחוש יצא ידי נדרו״. ולהעיר שהרמב״ם כתב כאן „יצא״ סתם, ולא כמו בה״ב וה״ד „יצא ידי נדרו״.

31) ולכאורה י״ל דלשון „יצא״ הוא איידי דתני ברישא לא יצא תנא בסיפא יצא (וכמ״ש הר״ש והרא״ש (שבהערה 26) לגבי לשון המשנה נגעים שם). אבל לכאו׳ אי״ז מספיק לתרץ בנוגע להרמב״ם, שהוא בתראי (לגבי המשנה) והו״ל לפרש יותר, ובפרט ע״פ הידוע גודל דיוק לשונו בספרו.

32) פרשתנו ה, א ואילך.

33) מצוה קכג.

34) וכבר הקשה עליו (במנחת חינוך ו)בהגהות משנה למלך לחינוך שם (נדפס בסוף הספר). וראה ביאור הרי״פ פערלא שם מ״ע קמד־קמה (שפח, ב) דמפרש הכוונה בחינוך דלא יצא ידי חובתו כראוי.

35) ראה ביאור הרי״פ פערלא (הנ״ל הערה 10).

36) ראה לעיל הערה 9.

37) ולשון (רש״י ו)הרע״ב שכתב כן בטעם דרבנן „בכלל מרובה מועט״ (את״ל שהכוונה כפשוטו — אבל ראה לקמן הערה 42), אולי י״ל כי ס״ל דגם למסקנא הנודר קטן והביא גדול הוא מצד האימורין דנפישי, ובזה אפ״ל דבכלל מרובה מועט. משא״כ להרמב״ם י״ל דס״ל שהוא מצד כללות הקרבן — איל במקום כבש (ולא רק מצד האימורין שמקריבין ע״ג המזבח), ובזה לא מתאים (כ״כ) לומר „בכלל מרובה מועט״.

ד. וועט מען דאָס פאַרשטיין בהקדם הביאור אין לשון הרמב"ם אין דער „כותרת" פון הלכות נדרים — אַז די מצוה איז „שישמור מוצא שפתיו ויעשה כמו שנדר", דלכאורה איז דאָס אַן אריכות יתירה (וכפל לשון).

[ולהעיר — אין מנין המצות בריש ספר היד[38] זאָגט דער רמב"ם בלויז איין ענין — „לקיים אדם כל מה שיוציא בשפתיו כו'" — כי שם ענינו וסגנונו קיצור נמרץ].

אע"פ אַז דאָס איז ע"פ לשון הכתוב „מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת" — וסגנונו של הרמב"ם בספר היד צו מעתיק זיין לשונות הכתובים — איז אַבער דוחק (קצת) זאָגן אַזוי אויב עס איז כלל ניטאָ אַ נפק"מ להלכה.

ולכן מסתבר לומר אַז עס איז ניט סתם אַ כפל לשון, נאָר דאָס זיינען צוויי דינים (חיובים): א) שישמור מוצא שפתיו (מוצא שפתיך תשמור), ב) ויעשה כמו שנדר (ועשית כאשר נדרת).

והביאור בזה: אין יעדן נדר זיינען פאַראַן צוויי ענינים: א) דיבור פיו — די ווערטער וואָס ער האָט אַרויסגערעדט. ב) דער תוכן פון זיין דיבור, נדר.

און דאָס זיינען די צוויי ענינים אין פסוק: א) מוצא שפתיך תשמור — די ווערטער וואָס ער האָט אַרויסגערעדט. ב) ועשית כאשר נדרת — מקיים זיין תוכן נדרו.

ה. ועפ"ז יש לבאר די מחלוקת צווישן רבי מיט די רבנן (ביי נדר קטן והביא גדול: יצא אַדער לא יצא), אַז דאָס איז פאַרבונדן ווי מען לערנט דעם גדר החיוב פון „ועשית כאשר נדרת":

רבי האָלט אַז מען רעכנט זיך נאָר מיט „מוצא שפתיך" — דיבור פיו, דער תוכן הנדר (כאשר נדרת) איז מוגבל און מוגדר דורך"ן לשון וואָס ער האָט אַרויס־גערעדט מפיו;

משא"כ די רבנן האָלטן אַז דער עיקר איז — „ועשית כאשר נדרת", מקיים זיין תוכן הנדר, אע"פ וואָס דאָס איז ניט בהתאם (כ"כ) מיטן לשון וואָס ער האָט אַרויסגערעדט (מוצא שפתיך). ד. ה. דער מקיים זיין דעם נדר בדיוק לויט „מוצא שפתיך" איז ניט לעיכובא.

[ואזלי לשיטתייהו, וואָס מען געפינט בכמה מקומות בש"ס אין דער מחלוקת פון רבי מיט די רבנן, בנוגע אַ לשון וואָס שטייט אין דער תורה אַדער בדברי חז"ל, ועד"ז בלשון בני אדם — אַז לדעת רבי מיינט עס כפשוטו ממש ובכל הפרטים, דברים ככתבן; ולדעת רבנן מוז עס ניט זיין כפשטות הלשון ובכל הפרטים, אויב נאָר דאָס איז בהתאם צום תוכן הכללי, ווי גערעדט אמאָל בארוכה[39]].

ו. ועד"ז בנדו"ד — „קטן והביא גדול . . הרי עלי . . כבש והביא איל":

מצד „מוצא שפתיך" — האָט ער דאָך געזאָגט „הרי עלי . . כבש" (וואָס איז ניט כולל אַן איל, כנ"ל); אַבער מצד דעם תוכן הנדר — וואָס דאָס איז אַ נדר לה'[40] (ביי וועלכן ס'איז דאָ דער ציווי „כל חלב לה'" און „מבחר נדריכם") — נעמט מען אָן, אַז תוכן נדרו איז צו ברענגען אַ קרבן צום אויבערשטן פון מין הצאן. דאָס וואָס ער האָט בפועל, געזאָגט בפיו „כבש" איז בלויז מצד אַ מניעה צדדית — ווייל לא

39) ראה לקו"ש חי"ז ע' 26. ובארוכה — שם ע' 30 ואילך (ובהנסמן שם).

40) ראה תהלים קטז, יד. שם, יח. וראה רמב"ם סוף הל' נדרים, הובא לקמן בפנים סעיף ז.

38) מ"ע צד.

השיגה ידו וכיו"ב — אַבער דער מכוון פון „כבש" איז — מין הצאן[41].

און דעריבער: לדעת רבי, אַז מען רעכנט זיך נאָר מיט „מוצא שפתיך", איז גדול במקום קטן לא יצא — זיין נדר איז געווען אַ „קטן", קען ער ניט יוצא זיין נדרו דורך ברענגען אַ קרבן וועלכער איז אַן אַנדער קרבן (גדול) ניט ווי „מוצא שפתיך":

לדעת רבנן אַבער רעכנט מען זיך בעיקר מיט תוכן נדרו — „ועשית כאשר נדרת", און דעריבער, אע"פ אַז לכתחילה זאָגט מען ניט אַז ער זאָל ברענגען אַ גדול (איל במקום כבש), וואָרום ווי באַלד אַז אמר קרא „מוצא שפתיך תשמור", דאַרף ער לכתחילה ברענגען ווי „מוצא שפתיך" —

אַבער בשעת אַז הביא גדול (ער האָט געבראַכט אַן איל) איז ער מקיים „ועשית כאשר נדרת" און איז במילא מקיים די מצות התורה[42] (ווייל דער פרט פון „מוצא שפתיך תשמור" איז ניט לעיכובא).

ז. ויש להמתיק פסק הרמב"ם (כסברת רבנן) — ובהקדם:

ביי דער „מצות עשה של תורה" וואָס דער רמב"ם זאָגט[43] „שיקיים אדם . . נדרו בין שהי' מנדרי איסור בין שהי' מנדרי הקדש" ברענגט דער רמב"ם צוויי פסוקים: שנאמר[44] מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת ונאמר[45] ככל היוצא מפיו יעשה.

דער חילוק צווישן די צוויי פסוקים: „מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת" רעדט וועגן נדרי הקדש, משא"כ „ככל היוצא מפיו יעשה" רעדט וועגן נדרי איסור[46] [און ווי מען זעט עס אין רמב"ם גופא, אַז אין מנין המצות בריש ספר היד, וואו ער ברענגט נאָר דעם פסוק „מוצא שפתיך תשמור ועשית", זאָגט ער אַז די מצוה איז — „לקיים אדם כל מה שיוציא בשפתיו מקרבן או בצדקה וכיו"ב" (און דערמאָנט ניט נדרי איסור)].

וע"פ הנ"ל (סעיף ו) איז מובן דער חילוק בלשון הכתובים — ביי נדרי איסור שטייט נאָר „ככל היוצא מפיו יעשה", משא"כ ביי נדרי הקדש שטייט (צוויי פרטים) „מוצא שפתיך תשמור ועשית כאשר נדרת":

דער חילוק צווישן נדרי איסור און נדרי הקדש איז: ביי נדרי איסור שאָפט זיך דער (תוכן ה)איסור אינגאַנצן מצד דעם דיבור האדם (לולא זיין דיבור איז ניטאָ קיין איסור), און דערפאַר איז ביי נדרי איסור פאַראַן בלויז איין דין (חיוב) — „ככל היוצא מפיו יעשה" (וויבאַלד אַז דיבורו שאָפט דעם איסור).

דאָקעגן ביי נדרי הקדש — איז פעולת הנדר נאָר די חלות — עס זאָל חל זיין אויף אים אַ חיוב (שבמציאות) שבתורה — אַ חיוב של קרבן לה' (אַדער של צדקה וכיו"ב),

[און ווי גערעדט אַמאָל בארוכה[47] בבי־אור דברי הרמב"ם אין סוף הל' נדרים: אמרו חכמים כל הנודר כאילו בנה במה ואם עבר ונדר מצוה להשאל על נדרו כדי שלא יהא מכשול לפניו, במה דברים

41) וע"ד הנודר סתם מביא מן הגדולים (רמב"ם הל' מע"ס פט"ז ה"ג — ראה לח"מ שם).

42) וי"ל דזוהי גם הכוונה בדברי (רש"י ו)הרע"ב בדעת רבנן „יש בכלל מרובה מועט".

43) הל' נדרים פ"א ה"ד.

44) תצא כג, כד.

45) מטות ל, ג.

46) כפשטות החילוק בהפרשיות דמטות ותצא שם. וראה רדב"ז לרמב"ם שם.

47) ראה בארוכה לקו"ש חכ"ט ע' 7-36.

אמורים בנדרי איסור אבל נדרי הקדש מצוה לקיימן ולא ישאל עליהן אלא מדוחק שנאמר[48] נדרי לה' אשלם —

אז ביי נדרי הקדש, האט זיך ע"י נדרו געשאפן (ניט נאר א חלות חיוב של נדר, נאר) א חלות חיוב שבתורה — של קרבן (וצדקה וכיו"ב), ס'איז געווארן א חפצא של מצוה, און דערפאר „לא ישאל עליהן כו'",

און דערפאר איז ביי נדרי הקדש פאראן (לפסק הרמב"ם — כדעת רבנן) אויך אַ דין פון „ועשית כאשר נדרת" — אז מ'איז מקיים דעם נדר אויב נאר עס האט זיך אויסגעפירט דער תוכן ומכוון הנדר (אלס א קרבן לה', או צדקה כו'), אפילו וועז דאס איז ניט געווי כפי „מוצא שפתיך"[49].

ח. דער ביאור בזה בפנימיות הענינים:

ס'איז ידוע אז קרבן איז מלשון קירוב[50]. ותוכן ענין הקרבנות איז — „אדם[51] כי יקריב (צ"ל) מכם קרבן להוי'", דאס וואס דער איד וועלט נתקרב צום אויבערשטן, ער איז מקרב (ומקריב) זיינע כחות וחושים צום אויבערשטן.

און דאס איז דער חילוק צווישן קרבנות און אנדערע מצות: מצות זיינען „אברים און גידים" פרטיים, די רמ"ח מ"ע זיינען כנגד רמ"ח אברים[52] ושס"ה מצות ל"ת זיינען כנגד שס"ה גידים[53], און מיט יעדער מצוה — מצוה מלשון צוותא וחיבור — פארבינדט מען בפרט[54] דעם אבר (אדער גיד) פרטי מיט דעם אויבערשטן[55].

דער ענין הקרבנות אבער איז תוכנו וואס דער איד גיט זיך אוועק אינגאנצן, וועלט כולו נתקרב צום אויבערשטן.

[און דאס איז מודגש אויך לויטן ביאור הרמב"ן[56] אין דעם טעם וואס קרבנות זיינען מכפר, „שיחשוב אדם בעשותו כל אלה כי חטא לאלקיו בגופו ובנפשו וראוי לו שישפך דמו וישרף גופו לולא חסד הבורא שלקח ממנו תמורה . . דמו (דה־קרבן) תחת דמו נפש תחת נפש כו'". קרבן איז במקום גופו ונפשו, ווייל אין דעם גיט ער איבער זיין גאנצן (גוף ו)נפש לה'.

זאת ועוד: דער ענין הקרבנות איז בתוכנו ענין התשובה (כמובן אויך פון דברי הרמב"ן הנ"ל), וואס תשובה איז למעלה מכל המצות און דעריבער וועלט ע"י התשובה נתמלא אלע פגמים וואס זיינען געווארן דורך די עבירות והעדר קיום המ"ע].

ויש לומר אז דאס איז אויך איינער פון די טעמים וואס פרשת קרבנות הויבט זיך אן מיט קרבנות הבאים בנדר ובנדבה, ווי רש"י זאגט גלייך בהתחלת הפרשה[57] „בקרבנות נדבה דיבר הענין", און ערשט

---

48) נסמן לעיל הערה 40.

49) ובפרט ד„נדרים ונדבות . . אם גמר בלבו ולא הוציא בשפתיו כלום חייב כיצד גמר בלבו שזו עולה או שיביא עולה הרי"ז חייב להביא שנאמר . . בנדיבות לב יתחייב להביא. וכן כל כיוצא בזה מנדרי קדשים ונדבותן" (רמב"ם הל' מעה"ק פי"ד הי"ב).

50) ראה ס' הבהיר סי' מו (קט). ועייג"כ זח"ג ה, רע"א. של"ה מס' תענית (ריא, ב). פע"ח ש' התפלה פ"ה.

51) כתורת אדה"ז („היום יום" י"ב אדר שני. ועוד).

52) רמב"ם בסוף הקדמתו לספר היד ובהקדמתו לסהמ"צ (ממכות כג, סע"ב. וראה תנחומא תצא ב).

53) זח"א קע, ב.

54) נוסף על ענין הכללי — קדשנו במצותיו, הצוותא.

55) ראה לקו"ת עה"פ תמים תהי' (נצבים מה, ג).

56) פרשתנו א, ט. וראה גם של"ה שם — מרקנטי.

57) ראה בהנסמן בהערה 2.

דערנאָך איז די תורה ממשיך בקרבן חטאת ואשם — קרבנות חובה[58],

ווייל דער ענין אין קרבנות איז וואָס ע״ז ווערט אַ איד נתקרב כולו לה׳ און דאָס דריקט זיך אויס ניט אַזוי בקרבנות חובה [מצד דעם וואָס ס׳איז אַ חובה, הערט זיך אָן אין דעם בעיקר דער קיום ציווי ה׳ צו ברענגען א חטאת אַדער אשם אויף א חטא וכיו״ב], נאָר אין קרבנות נדבה וואָס אַ איד איז זיך מתקרב לה׳ בנדיבות לבו.

ט. ועפ״ז יש לבאר בנדו״ד וואָס הנודר קטן והביא גדול יצא:

ווען אַ איד איז נודר אַ קרבן, איז דאָך תוכנו וענינו ניט דאָס וואָס ער קומט מקיים זיין אַ מצוה פרטית („מוצא שפתיך תשמור״ וכיו״ב), נאָר, כנ״ל, דער ענין הכללי פון מקריב זיין זיך, אינגאַנצן אַוועקגעבן זיך צום אויבערשטן

[ובלשון רז״ל[59] בנוגע צום לשון „נפש״[60] וואָס שטייט ביי קרבן מנחה של נדבה, „אמר הקב״ה מי דרכו להביא מנחה עני מעלה אני עליו כאילו הקריב נפשו לפני״.

וי״ל אַז די הוספה „מעלה אני עליו״ איז למעליותא — אַז ער האָט אין דעם אויך אַ נתינת כח מלמעלה, זיין „הקריב נפשו״ איז נאָך מער ווי עס קען זיין מצד כחו ועבודתו — עס קומט צו וואָס „הקב״ה מעלה עליו״],

ובמילא איז דער קיום פון דער מצוה פרטית דאָ — ווערט ער נכלל אין דער מצוה כללית — דער צוותא וחיבור כללי, פון דעם אידן, ע״י נדבת והקרבת הקרבנות, מיטן אויבערשטן.

58) ראה גם לקו״ש חי״ז ע׳ 12 ואילך.

59) מנחות קד, ב. הובא בפרש״י פרשתנו ב, א (בשינויים).

60) פרשתנו שם.

און דעריבער איז דאָ נוגע בעיקר דער תוכן וענין הכללי, דאָס וואָס דער איד גיט זיך אַוועק אינגאַנצן ובמילא ווערט ער נתקרב לה׳ לגמרי.

י. ע״פ זה יש לבאר בהלשון „קטן״ און „גדול״ ברוחניות הענינים:

בתחלת העבודה האָלט דער איד במצב של קטנות, וויבאַלד אַבער אַז דאָס איז פאַרבונדן מיטן ענין הקרבנות, מיטן נתקרב ווערן נפשו (כולו) צו אלקות, און מקריב זיין זיך, איז דאָס פאַרבונדן מיט קירוב וקרבן (דכולו) „גדול״ (ע״ד המ־בואר[61] אין דער שייכות צווישן יראה תתאה (קבלת עול) מיט יראה עילאה).

און דערפאַר „והביא גדול״ — דאָס ברענגט צו דער הקרבה וקירוב באופן של גדלות, אַז אויך בגילוי ובכל כחות נפשו ווערט ער אינגאַנצן נתקרב לה׳.

און דורך עסק בתורת הקרבנות ווערט דאָך כאילו הקריב קרבן[62] און „תלמידי חכמים העסוקין בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם״[63], און פון דעם „כאילו״ ווערט דער „נבנה מקדש״ בפועל, בביאת משיח צדקנו, ושם („הקריב קרבן״ בפועל ויתרה מזה —) נקריב לפניך כמצות רצונך[64], בבית המקדש השלישי שיבנה במהרה בימינו ממש.

(משיחת י״ג תשרי תשמ״ה)

61) תו״א קיד, ד. ביאוה״ז פא, א־ב. קונטרס העבודה פ״ג (ע׳ 18).

62) ראה מנחות קי, א. וראה בארוכה לקו״ש חי״ח ע׳ 413 ואילך ובהערות שם.

63) מנחות שם.

64) ראה תו״ח ר״פ ויחי. וככה תרל״ז פי״ז ואילך.